ד א מיי' פ"ז מהלכות עבודת כוכבים הלכה ז ועיין בכ"מ סמג לאוין כב טוש"ע י"ד סימן קמא סעיף ג:

ה ב מיי' שם פ"ח הלכה יא סמג שם טוש"ע י"ד סימן קמו סעיף יא:

ו ג מיי' פ"י מהלכות מעשר הלכה ג סמג עשין קלה:

ז ד מיי' שם פ"ג הלכה ו סמג עשין קלה טוש"ע י"ד סימן שלא סעיף פד:

(תוס) ואומר שמואל דמותרים

והא שברים נינהו? *תרגמה שמואל בעומדין על בסיסן: *אתמר עבודת כוכבים שנשתברה מאליה: רבי יוחנן אמר אסורה רשב"ל אמר מותרת רבי יוחנן אמר אסורה דהא לא בטלה רשב"ל אמר מותרת מסתמא בטולי מבטיל לה מימר אמר איהי נפשה לא אצלה, (תמיה) להההוא גברא מצלה ליה? *איתיביה ר' יוחנן לרשב"ל וראש דגון ושתי כפות ידיו כרותות וגו' וכתיב על כן לא ידרכו כהני דגון וגו' אמר לו *משם ראיה התם שמניחין את הדגון ועובדין את המפתן דאמרי הכי שבקיה איסריה לדגון ואתא איתיב ליה על המפתן איתיביה המוצא שברי צלמים הרי אלו מותרין הא שברי עבודת כוכבים אסורין? לא תימא שברי עבודת כוכבים אסורין אלא אימא הא צלמים עצמן אסורין וסתמא כר' מאיר, (קשה על ר' יוחנן) והא רבי יוחנן מדר"מ נשמע להו לרבנן לאו אמר ר' מאיר צלמים אסורין שברי צלמים מותרין לרבנן עבודת כוכבים נמי היא אסורה ושבריה מותרין? הכי השתא התם אימר עבדום אימר לא עבדום ואת"ל עבדום אימר בטלום, עבודת כוכבים ודאי עבודה, מי יימר דבטלה, הוי ספק וודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי *ואין ספק מוציא מידי ודאי *והתניא חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות אפילו הן בני יומן הרי הן בחזקת מתוקנין והא הכא דודאי טבילי ספק עשרינהו ספק לא עשרינהו וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי? התם ודאי וודאי הוא דודאי עשרינהו כדרבי חנינא חוזאה דאמר רבי חנינא חוזאה חזקה על חבר שאינו מוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו ואבע"א (מעיקרא לא טבילי) ספק וספק הוא [אפשר דעבד] *כדר' אושעיא דאמר מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר, ואין ספק מוציא מידי ודאי והתניא *אמר ר' יהודה מעשה בשפחתו

של

על בסיסן · על כנן מקום המתוקן (א)לה כיון דאותביניהו התם ודאי פלחי להו: **לא ידרכו כהני דגון על מפתן דגון** · אלמא חשיבי להו שברים: **משם ראיה** · בתמיה: **התם** · לאו עבודת כוכבים שבורה קחשיבי לה דאינהו סבור כיון שראו אברים חשובין שלו על מפתן: **שבקיה איסריה לדגון** · גבורת ושררת הצלם עזבתו והלכה וישבה על המפתן(ב) איסריה שר שלו כמו איסריה דעניותא *(בשחיטת חולין בפרק כל הבשר (דף קה)): **וסתמא כר"מ** · ואע"ג דאסר בצלמים מודה בשבריהן: ומקשי' ולרבי יוחנן *דקאמר הכא מודה ר"מ דשברי צלמים מותרין מדר"מ נשמע לרבנן דרבנן נמי שרו בשברי עבודת כוכבים דהא צלמים לרבי מאיר כעבודת כוכבים לרבנן ניהו ומדר"מ נשמע לרבנן דכי היכי דקאמר שברי צלמים מותרין ה"נ ודאי ס"ל לרבנן צלמים שיש בידן מקל או צפור דשבריהן מותרין וה"מ למימר מדרבנן נשמע לרבנן דהא אסרי צלמים שיש בידן מקל או צפור ומ"מ שבריהן מותרין והאי דלא קאמר הכי משום דלא חזינא בהדיא במתניתין דקא שרי שברי אותן צלמים שהן אסורין: **לאו אמר ר"מ וכו'** · לשון קושיא: **הוי ספק וודאי** · ספק להיתר וודאי לאיסור: **אין ספק מוציא מידי ודאי** · שהוחזק תחלה לאיסור: **והא הכא דודאי טבילי** · כיון שאנו רואין שנגמרה מלאכתן ודאי בחזקת טבל היו מיד: **התם ודאי וודאי הוא** · כי היכי דפשיטא לך שהיו טבל ה"נ פשיטא לך שעישרן החבר מיד שמוחזק בכך: **ואב"א ספק וספק הוא** · כי היכי דמספקא לן אם עישרן אם לאו נמי מספקא לן אם היו מעולם טבל אם לאו דאע"ג דנגמרה מלאכתן השתא ונתמרחו בכרי איכא למימר לא באו לכלל טבל מעולם: **דעבד להו כרבי אושעיא** · דהכניסה במוץ שלה ולא ראה פני הבית ואע"ג דטבל שלא ראה פני הבית מיתסר באכילת קבע והכא מחזקינן להו בחזקת מתוקנין ושרינן להו באכילת קבע אין כאן ספק מוציא מידי ודאי דאכילת קבע בדאורייתא לא אשכחינן ומדרבנן הוא דמיתסר והימנוה רבנן לחזקת חבר לתקנתא דידהו אבל אי הוה חזינן ליה דמרחינהו קודם שראו פני הבית ובאו לכלל טבל לא נפקי מו מידי ודאי עד דמעשרינהו קמן: **ומכניסה** · לאחירו במוץ שלה ולא ימרחנה בכרי בגורן שבשדה דמירוח הוא גמר מלאכה והכנסתו לבית הוא קובעתו למעשר לאסור בו אכילת עראי כדאמרינן בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף פח.) וכיון דהכניסה קודם גמר מלאכה לא קבעה ליה לכך וכי מהדר להו וממרח להו בתוך הבית לא מקבעי, דפני הבית הוא דקבעי ולא תוך הבית כדיליף התם מאכלו בשעריך, ואפילו מירחו בשדה והכניסו דרך גגות וקרפיפות אמרינן בברכות (דף לה:) דלא מקבעי: **כדי שתהא בהמתו אוכלת** · להכי נקט בהמתו דמאכל בהמתו קחשיב ליה אכילת עראי וליכא אפילו איסורא דרבנן כדתנן במסכת פאה (פ"א מ"ו) מאכיל לבהמה לחיה ולעופות עד שימרח בכרי אלמא מאכל בהמה עראי קרי ליה, דאילו גבי אדם אף על גב דלא נמרחו אסור לאכול קבע אלא עראי, ולגבי לא ראה פני הבית נמי בהמתו שריא אבל איהו אסור מדרבנן לאכול קבע אלא עראי אבל אי ראה פני הבית אפילו מאכל בהמה חייב במעשר דהא דתנן (דמאי פ"א מ"ג) הלוקח לזרע ולבהמה פטור בדמאי תנינן לה:

מליק

והא שברים ניהו · וא"ת בלא מלתיה דשמואל נמי תקשי רישא לסיפא רישא שברי צלמים מותרין וסיפא תבנית יד ורגל אסורין וי"ל דאי לאו מלתיה דשמואל הוה אמינא שברי עבודת כוכבים אסורין וסיפא משתמע שפיר בשברי עבודת כוכבים:

בעומדין על בסיסן · פ"ה על בימוס שלהן ולשון מלא קשיא דמשמע בשוק או בשדה לכך נראה לר"ת לפרש שיש להם בית מושב רחב שיושבין עליו לבדם ואינם נראים כשברים אלא נראה שכך הן מתחלה נעשים: **איתיביה** המוצא שברי צלמים הרי אלו מותרין הא שברי עבודת כוכבים אסורין · נראה לפרש דהכי פריך הך משנה סתמא שנויה ור"מ לא הוזכר בה וא"כ טוב להעמיד אף כרבנן ובסתם צלמים שאין בידם כלום שנחלקו ר"מ ורבנן מיירי הכא והכי דייק בשלמא לר"מ דאסר צלמים עצמם הוצרך לשנות היתר בשברים אלא לרבנן השתא צלמים עצמם שרו שברים מבעיא אלא ש"מ למידק אתא הא שברים של עבודת כוכבים אסורין והשתא ליכא לשנויי כדשני לעיל ה"ה אפי' שברי עבודת כוכבים מותרין ומשום דקא בעי למיתני אלא תבנית יד וכו' דהך תירוצא לא שייך אלא אליבא דר"מ דאסר סתם צלמים אבל לרבנן עדיין הקושיא בדוכתה אמאי תני שברי צלמים אם לא לדקדק הא שברי עבודת כוכבים אסורין ומשני לא תוקמה כרבנן ותידוק הא שברי עבודת כוכבים אסורין אלא תוקמה כר"מ ותידוק הא צלמים עצמם אסורין אבל שברי עבודת כוכבים לעולם מותרין ומאחר שבא להשמיענו סתמא כר"מ אין להקשות מה שהקשינו לעיל לשמואל ליתני שברי עבודת כוכבים וכ"ש שברי צלמים דאי תנא שברי עבודת כוכבים לא הייתי יכולין לדקדק הא צלמים עצמם אסורין אלא הא עבודת כוכבים עצמה אסורה ובהא כו"ע מודו ואין להקשות מאחר דמוקי לה כר"מ לימא משום דבעי למתני סיפא כדשני לעיל כי נראה קצת דוחק(ג) בהיות כי בא לאשמועי' חידוש בשברים ומניח שברי עבודת כוכבים *)משום סיפא אבל השתא קאמר דלא בא לאשמועינן בשברים כלל ולא בא אלא לדיוק אבל אליבא דשמואל משמע דבא להודיע דשברים מותר כדפרישית לעיל:

מדרבי מאיר נשמע לרבנן · לפר"ת דפירש לרבנן דאסרי כל צלמים אף (ד)אין בידם כלום חוץ מאנדרטי עומד על פתח מדינה נראה דה"מ למפרך מרבנן גופייהו דלעולם בצלמים האסורים יש להחמיר בשבריהם כשברי עבודת כוכבים עצמה ולרבנן שבריהם מותרין דדבר ידוע הוא שאינם מחמירין יותר מר"מ וא"כ לימא מרבנן גופייהו נשמע דשברי עבודת כוכבים מותרין דהא צלמים אסורין שבריהם מותרין ה"נ עבודת כוכבים אסורה שבריה מותרין ובקונטרס נמי דקדק דה"מ למיפרך מרבנן גופייהו ומצלמים שיש בידם מקל או צפור ושבריהם מותרין אלא משום דלא חזינן בהדיא במתני' דשרו שברי צלמים שהן אסורין: **ואין** ספק מוציא מידי ודאי · בתמיה פי' ואין ספק היתר הרגיל מוציא מידי ודאי דאי בשאינו רגיל אפילו ספק איסור אינו מוציא מידי ודאי היתר כדמוכח בפ"ק דחולין (דף י.) גבי עור ספק פוגם וכו': **חזקה** על חבר וכו' · בירושלמי קאמר תפתר בשמת בתוך הייסוב פירוק בייסוב הדעת: **ומכניסה** במוץ שלה · פי' שלא תראה (ה)בדגן פני הבית כדי שלא תתחייב במעשר דאמרינן (ב"מ דף פח.) אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית פירוש לאחר שנעשה דגן ואם הכניסה במוץ שלה אז יוכל לאכול עראי וכדתניא בתוספתא ובפרק קמא דביצה (דף יג.) מייתי לה הכונס שבלין לאכול מהם עיסה אוכל מהם עראי ופטור ואכילת בהמתו דנקט הכא משום דכל אכילת בהמה אפילו קבע שלה חשוב הוא עראי וכדאמרינן (פאה פ"א מ"ו) מאכיל לבהמה לחיה ולעופות עד שיתמרח בכרי אבל אם ראה פני הבית (ו) בדגן או אף במרוח בכרי או בשדה ואין דעתו להביאו לבית נקבע הוא למעשר ולא יוכל לאכול עראי ואף לא להאכיל בהמתו דהנאה של כלוי אסורה בטבל והתם תלינן בשמא הכניסה במוץ ואף על גב דמדרבנן אסור לאכול קבע' אתי ספק מעשר ומוציא מידי ודאי דרבנן:

של

רבינו חננאל

בהן נעבד והוא שעומדין על כנם ואינם שבורין: איתמר עבודת כוכבים שנשתברה מאליה רבי יוחנן אמר אסורה דלא ביטלה אדם ריש לקיש אמר מותרת כיון שנשתברה אמר בדעתיה איהי לא יכלה לשיזובי נפשה לאחריני משזבה ובסתמא מבטיל לה · ומותיב ר' יוחנן לריש לקיש והא ראש דגון ושתי כפות ידיו כרותות דנשתברה מאליה היא א) וביטלום ופריק ריש לקיש הא קא שבקי לדגון דאמרי שבקיה איסריה לדגון ואזיל ויתיב ליה אמפתן · ואתינן לפרושי דעתייהו דרבנן מכלל ד"ר מאיר דרבנן סבירא ליה עבודת כוכבים אסורה שבריה מותרין קשיא לר' יוחנן. ומשני ר' יוחנן הכי השתא בשלמא צלמים ספק עבדום ספק לא עבדום ואם תמצא לומר עבדום אימור ביטלום אבל עבודת כוכבים דודאי עבודה מי יימר דביטלוה הוי עבודתן ודאי וביטולם ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי · ומקשינן ואין ספק מוציא מידי ודאי והתניא חבר שמת והניח מגורה מלשון נהרסו ממגורות והניח מגורה מלאה פרות וכו' ודברים פשוטין הן ובכמה מקומות פירשנו זה הענין וגם בפסחים ·

א) אולי צ"ל ולא ביטלום ופריק ריש לקיש הא קאי שבקי לדגון דאמרי דשבקיה וכו' כצ"ל ומפרש רבינו דמשם ראיה לסייע דמותרת ודלא כפירש"י ודו"ק.

[לקמן מב.]

מעילה יד.

[נ"ע בערבי פסחים קיא:]

ולר"י דמותיב מודה דלר"מ כצ"ל · רש"ל

[עי' תוס' לקמן מט: ד"ה לא דכ"ע]

[שבת כט: וש"נ]

פסחים ד: ט. (חולין י) נדה טו.

[ברכות לה. וש"נ]

[פסחים ט. נדה טו: תוספ' דאהלות פט"ו]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה על בסיסן וכו' המתוקן לכן דיון: (ב) ד"ה שבקיה וכו' איסריה שר. נ"ב [illegible] רש"י בכורות דף יג ריש ע"ב: (ג) תוספות ד"ה איתיביה וכו' קצת דוחק לומר כי בא וכו' דלא להודיע דשברים מותר. נ"ב ועל כרחך צריך לשנויי הכי דתני שברי צלמים משום סיפא כו' אע"ג דדוחק הוא כיון דלא אשכחן לשנויי בגוונא אחרינא אלא בהכי ודו"ק: (ד) ד"ה מדרבי מאיר וכו' אלא אם אין בידם: (ה) ד"ה ומכניסה וכו' בדגן פני הבית: (ו) בא"ד פני הבית בדגן או אף וכו' [illegible]

גליון הש"ס

גמ' רשב"ל אמר מותרת. עי' פסחים דף כו ע"ב תוס' ד"ה הוו:

---

*) בס' ל"ס הגיה דצ"ל אלא משום סיפא

שמואל א' ה' ד וישכמו בבקר ממחרת והנה דגון נפל לפניו ארצה לפני ארון ה' וראש דגון ושתי כפות ידיו כרותות אל המפתן רק דגון נשאר עליו

על כן לא ידרכו כהני דגון וכל הבאים בית דגון על מפתן דגון באשדוד עד היום הזה

נושא (מג:) עד שנשתברה מאליה

מח' ר' יוחנן ור"ל אם השברים מותרים

מבנה

△ קושיות על ר"ל

▽ קושיות על ר' יוחנן

נושא (תוס' סוגיא) אין ספק מוציא מידי ודאי

מבנה

2 נסיונות להקשות על כלל הנ"ל

ב' מצבים שלא נקבע: [illegible]